

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1514. usque ad annum 1520

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1769

VD18 90118464

Anno Christi MDXXVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66414)

eadem Ecclesia abrogavit, & aliquot hæreticos articulos capitulo Cathedrali transmissit, ad quos etiam ipsi responsum est, & ii articuli doctissime refutati sunt.

Turicenses ex Monasterio Einsidelen Monachos omnes expulerunt Ordinis S. Benedicti, & redditus ejusdem cœnobii sibi adscripserunt, atque Abbati nobili viro de Gerolshausen, 600. florenos loco precariæ vita Comite constituere.

Anno Christi MDXXVII.

Rustici Babenbergenses 300. in mense Januario conspiracyterum iterum rebellandi fecerunt, qui omnes occisi sunt ab equitatu Ligæ 400. etenim equites conduxerunt per totum annum, ut circumirent terminos ejus.

Rusticus unus lanceam portans non procul a nigra silva, qui obviavit cuidam equiti, qui secum unum viatorem habuit. Is rusticus 9. Epistolas portavit ad conciliandum iterum rusticos more antiquo ad seditionem & fraternitatem instinctu 12. Presbyterorum. Eques autem, rusticum salutans quæsit, quo tenderet? qui ei proterve respondit, & mox equum ejus lancea perfodit. Eques hoc viso, conviatoris sui auxilium invocavit, qui parvam lanceam veluti sagittam jaciens rusticum peremit. Rustico autem perempto epistolas

præfatas apud eum repererunt, quas ad Regentes in *Ensisheim* reportavere. Quibus perlectis omni mora posthabita, equitatum mittentes 12. Presbyteros adhuc in simul sedentes invenerunt, quos omnes in instanti occiderunt. Ex quorum etiam relatione didicerunt alios 120. rusticos esse congregatos Capitaneos antiquæ fraternitatis, qui huiusmodi negotium tractabant, quomodo rusticos iterum ad seditionem concitarent. Qui etiam in simul comprehensi occisi sunt.

In Mense Februario Casimirus Marchio Brandeburgensis Cancellarium suum in carcerem inclusit, vinculisque mancipavit, eoquod ipse illum in Lutheranam sectam induxerat. Et exin sectam illam e principatu suo eliminans, antiquum ritum Ecclesiæ cum Missis, & officiis divinis, confessione, atque aliis Sacramentis administrandis iterum instituit, & observari gravi sub pœna mandavit. Monachos Monasteria adire, & habitum iterum assumi iussit. Monachi etenim sui principatus habitum deposuerant, & in Laicali chlamyde ipsi a Principe alebantur, ipse autem Princeps omnes redditus ad fiscum proprium recipiebat, quos tamen iterum restituit, ita duntaxat, ut Abbates, ac Monasteriorum rectores omni anno ei redderent rationem de perceptis, & illa, quæ residua essent, servarentur in uno deputato loco pro republica Principis terræ illius atque subditorum.

Abbas

Abbas S. Galli in Helvetia, omni anno ex redditibus sublevat 20000. florenos. Hujus rustici 62. articulos, quibus se gravatos asserebant, deposuerunt. Cum autem Cœnobium ipsum esset sub protectione quatuor partium Suicensium, qui omni anno loco illorum *Amannum* unum decernunt, qui loco illorum omnia agit pro commodo monasterii. Hæ partes Abbati & monasterio assistentiam fecerunt, & Abbatem a tumultu rusticorum liberaverunt. Civitas autem S. Galli, quæ totaliter Lutherana erat effecta, qui omnia altaria, & Ecclesias denudaverant, imagines Sanctorum eliminando, divinum cultum deponendo, monasterium ipsum tangere non audebant. Monasterium S. Galli ultra 200. florenos non exponit quatuor partibus pro hujusmodi protectione. Omnes Canonici ex Constantia propter Lutheranam infectionem circa festum Sancti Benedicti migraverunt, ad Uberlingen se suaque ibi locantes; ubi perbenigne suscepti sunt.

Paulus Episcopus Curiensis e sua sede a Curiensibus & aliis suis rusticis pulsus est, eo quod ipsi Lutherani, & Zwingliani essent effecti. Similiter & Canonicis suis fecerunt. Quorum omnium redditus ipsi rustici recipiunt, ac inter se dividunt. Episcopus autem in oppido Oettingen Ducatus Bavarix se recepit, ubi præposituram ha-

buit, de qua deinceps victum & amictum habuit.

Wormatienses omnes Lutheranos prædicatores cogente eos illustrissimo Principe Ludovico Palatino ex urbe expulerunt. Idem fecerunt Wimpfingenses.

Augustæ aliqui cives ita avidi fuerunt ad comestionem carnis in quadragesima, cum eas in macellis venales non invenirent, fecerunt more consueto per boves carbones mortuos quasi ad vendendum adducere, & sic sub illa metaphora retinentes boves clam emebant, eos mactantes comedebant.

Augustæ in festo Exaltationis S. Crucis, quidam Ecclesiam S. Crucis intravit equo insidens, ubique ibidem circumiens in derisum ad vilipendium Ecclesiæ atque festivitatis.

Eodem die in eadem Ecclesia vir & mulier adultæ ætatis publice coierunt. Et cum talis enormis actus magistro civium esset conquestus, respondit, quod Ecclesiam claudere deberent.

Calceator quidam Lutheranus in Oberhausen morbum contraxit, quo & defunctus est. Is in proposito suo persistens, noluit confiteri, seu Sacramenta Ecclesiæ suscipere. Quem sui post mortem ad Cæmeterium Villæ sepelire voluerunt. Quos Plebanus primo, deinde Vicarius prohibuit, eo quod indignus esset sepultura Christiano-

stiano-

ffianorum, qui cum eis in administratione Sacramentorum Ecclesiæ noluisse participationem habere. Et hic demum in horto domus suæ sepultus fuit.

Augustæ a Senatu fuit constitutum in profesto ascensionis Domini, ut extranei macellarii in urbe etiam mactarent, & carnes venderent, eo quod maxima penuria carniū habebatur. Et meo iudicio iuste hæc pœna a Deo missa fuit, ut quo delicto transgressi fuerunt, comedentes carnem per quadragesimam, ac aliis prohibitis diebus, aliis licitis diebus tali esu carentes punirentur. Propriam domum juxta Ecclesiam B. Mariæ Virginis extranei macellarii habere a Senatu constructam. Sed ubi multi sperabantur adventuri, spe frustrati, solus unus advenit, qui & cito ab instituto cessavit.

Augustæ in tribus hortis domorum convenerunt viri ac mulieres ultra 1100. divites, mediocres, & pauperes, qui omnes rebaptizati sunt. Mulieres cum rebaptizabantur, induebant se bracijs: alias totaliter nudæ erant. In domibus etenim, ubi baptisterium erat, ibidem semper multitudo braciarum dependebat. Hi autem omnes tenebant infra scriptos articulos, quos Doctor Balthasar in Moravia in urbe Niclausburg, quæ sub dominio est dominorum de Liechtenstain, publice prædicavit.

1. Evangelium non esse prædicandum, etiam in Ecclesiis nisi in aures, & in domibus privatis. 2. Christum conceptum esse in peccato originali. 3. B. V. Mariam non esse matrem Dei, sed Christi tantum. 4. Christum non esse Deum, sed tantum Prophetam, cui eloquia Dei sunt credita. 5. Christum non satisfacisse pro peccatis totius mundi. 6. Nullam potestatem & magistratum debere esse circa Christianos. 7. Extremus dies iudicii post duos annos venturus est. 8. Quod Angeli cum Christo incarnati sunt, & carnem cum Christo susceperunt. 9. Qui Deo confidere & credere non possunt, baptizari non debent. 10. Quicumque aliquid proprium habet, ex Cœna Domini nullam participationem habere debet. 11. Dæmones & mali homines finaliter salvabuntur. 12. Sacra Scriptura fidelibus non est concessa, sed peccatoribus. 13. Omnes homines, qui docti sunt, prædicantes Evangelium, perversores sacrarum scripturarum sunt. 14. In Cœna Domini nihil aliud est, nisi panis & vinum, non Corpus Domini.

Cum autem præfata hæresis Augustæ in tantum excrevisset, Senatus manum apposuit, & in vincula conjecit Baptizatorem, nomine Jacobum, apostatam monachum, qui suis discipulis paupertatem dogmatizavit, sed in carcere positus a Senatu in sua domo visitatus, in victu & amictu, clinodiis, atque

atque aliis munusculis prædices inventus est. Captus etiam fuit Eytelhans Langemantel civis Augustensis, qui fuit Archifynagogus, qui podagra laborans, super equum positus, a quatuor servis Senatus in sua domo captus, & ad vincula deductus incarceratus est. Lucas Haffner scabinus fabrorum lignorum, vulgariter Zimmerleuth, N. Widholz scabinus vulgariter Huchher, Joannes Kisser tabernarius; Gallus Fischer textor, & Udalricus Scheyffer. Multi viri, & mulieres ab urbe fugientes, ne caperentur, salvati sunt.

Wilhelmus Dux Bavarix in Monaco prohibuit sub gravissima pœna, ne quis subditorum suorum Augustæ vel alibi Lutheranorum prædicatorum sermonem adiret, publico edicto, omnibusque suis præfectis demandavit, ut custodiam pervigilem per itinera haberent, ne aliquis tale edictum violaret. Transgressores vero omnes jussit, ut sibi ad Monacum transmitterentur. Non autem pauci ei transmissi sunt, quos omnes in turrin vulgariter Falsenthuren incarceravit, de qua nullus impunitus exivit, aliquos igne concremavit, aliquos capite detruncavit, aliquos in certis membris mutilavit, atque aliis quam plurimis pœnis castigavit, certos etiam pœna pecuniaria multavit. Sed cum verba detractorum percepisset, quod curiam suam ex pecunia Lutheranorum castigatione aleret, & hos puniret

puniret non zelo, sed ex avaritia, legem tulit, ut deinceps omnes prævaricatores tales pœna mortis punirentur. Qua de caussa Landspergæ 9. viri secundum dictamen justitiæ, igne & pœna capitis puniti sunt. In Monaco autem 29. viri capite plexi ac 3. viri cum conjugibus suis, qui resipiscere in vera fide noluerunt, igne exusti sunt, ubi mulieres pejores ac obstinatiores inventæ sunt, quam viri.

Errores horum rebaptizatorum tales fuerunt.

1. Sacramentum altaris non credunt, autumant Christum cœlos ascendisse, & non nisi in fine mundi ad sæculum reversurum. 2. Baptismum parvulorum derident, & vituperant, & dicunt, quod parvuli omnes non adulti tam Christianorum quam turcarum, sine Baptismo omnes indifferenter salvabuntur. 3. Falsum asserunt, Sanctos in cœlo esse, sed in aliquo loco sedentes in requie, pro invicem orantes; & quod extremo judicio peracto, tunc demum primitus cœlum conscendunt. Multos quoque alios errores tenuere, prout supra: quos caussa brevitatis recitando hic omitto.

Traditiones Ligæ, & confœderationes hæc fuere, videlicet: ut nullus accederet ad dedicationes, ut nullus intraret aliquam Ecclesiam, ut nullus intraret aliquam tabernam, ut nullus domum adiret, ubi con-

vivia

vivia haberentur. Et quod nullus vel nulla de fraternitate illorum alibi sermonem prædicantium audiret nisi a Geometro Augustensi, vulgo *Bisierer*: quem Salvatorem nominabant, qui eis prædicabat, & rebaptismum administrabat. Qui una cum uxore obdurato animo exustus est. Positi autem in igne, primum Jesus clamaverunt: deinde usque in finem ut sues grunnierunt.

Babenbergæ captæ fuere plures personæ cum suo Salvatore, qui rebaptismum administravit, & eis prædicavit, Joanne Weiffenfelder. Die 16. Januarii duo viri qui ad veram fidem iterum reversi sunt, fuere decollati in foro. Una antiqua mulier in aqua submersa. Duæ vero ancillæ, quæ resipiscere noluerunt, igne exustæ sunt. Die 30. ejusdem mensis iterum unus fuit decollatus, & 4. viri igne exusti in hæresi obstinati. Joannes Weiffenfelder etiam igne concrematus est. Huic cum forcipe ignita primitus lingua extracta est, deinde igni traditus. Filia quoque Joannis Hutter adhuc juvencula, qui Augustæ incineratus est, quoque cum aliis 5. personis morte puniti sunt. Multi autem ibidem fuga elapsi sunt. Horum secta fuit: quod nullus aliquem Superiorem haberet, vel pati deberet, nisi solius Dei. Sacramentum altaris non crediderunt, neque Sanctos in cælo esse, neque purgatorium fore, vel aliqua
bona

bona opera prodesse. In illa fraternitate ac societate concluderunt, quod si contingeret, ut Turcarum exercitus terram dominorum suorum intraret, quod dominis suis nullum auxilium impendere vellent, & dominos suos a Turcis relictos, & quoscunque alios, qui non essent de secta illorum, occidere vellent: etiam (si possent) Cæsarem Carolum ac fratrem ejus Ferdinandum. Concluderunt quoque, quod suis scriptis ad id perpetrandum fratres suos in Mülhausen in Thuringia sollicitare vellent.

Eyttelhans Langenmantel civis Augustensis Lutheranus ex Senatus decreto in profesto S. Galli a carcere extra urbem ductus, in ævum nunquam ingressurus.

Lucas Hassner scabinus ab omni honore & officio a Senatu depositus, & exclusus, omnibus diebus vitæ suæ portas urbis non audet egredi.

Scabinus Widholz præfato die de carcere extra urbem in perpetuum exilium missus est.

Præfato die capti fuere 12. viri & 5. mulieres, & pellifex unus Argentinensis, qui hujus hæresis Archisynagogus extitit. Ex his Senatus 15. die Septembris 10. viros extra urbem in perpetuum exilium educi fecit: inter quos fuerunt Joannes Kissing tabernarius, Gallus Fischer textor, Udalricus Scheiffer, & una mulier, quæ fuit uxor præfati

præfati Jacobi incarcerati apostatæ de Ordine Carmelitarum. Multi etiam viri ac mulieres ab urbe fugientes ne caperentur, salvati sunt. Eodem die Senatus ad domum senatoriam convocavit omnes viros ac mulieres, qui in hortis fuere, & secundarie baptizati fuerunt, jussit eos juramentum præstare, quod nec ipsa corpora sua, vel bona mobilia illorum alienarent, seu aliunde transferrent, quousque iterum vocentur, & pro transgressione satisfacta, iterum a juramento absolvantur.

In die S. Remigii 5. viri & 5. mulieres extra urbem in exilium missi sunt. Captus est etiam Joannes Huttenus hæresiarcha, qui antea seditionem rusticorum in franco-nia concitaverat, qui Herbipolim obsederunt. Deinde successu temporis clam Babenbergam adiens, ubi suam hæreticam doctrinam, articulos secundi Baptismi dogmatizavit. Qui & ibidem vix fugæ præsidium invenit: sed filia ejus ibidem capta, propter illam hæresim, quam & ipsa docebat, in aqua, per latam sententiam suffocata est. Deinde Huttenus Salzburgam adiit, & ibidem quoscumque homines ad suam falsam doctrinam ascivit, potu e vasculo a se porrecto potato in tantum insanire fecit, ut doctrinam suam acceptarent, & sanctam prædicarent, taliterque præstigiis dæmonum delusi sunt, quod fatebantur se mira videre, atque cognoscere, prout multi
homines

homines viri ac mulieres pœnis affecti confessi sunt. Ad ultimum Augustam ingressus, quemadmodum Salzburgæ fecerat, ita & Augustæ fecit. Quare incarceratus, cum Senatus Augustensis Hutteni factionem apud Herbipolim explorasset, Huttenus hæc audiens, de seipso desperans, callide excogitavit, quomodo effugere posset, dum sibi lumen ad cœnandum concederetur. Quare pelliceas & stramina in unum colligens incendit, ut inde in asserem ubi catena compedum infixam erat, foramen igne latius excavaret, ut catena inde extracta liber efficeretur; & cum magister carceris adveniret, ut lumen ab eo reciperet, ipse a vinculis liber, ipsum magistrum carceris loco sui in custodiam projectum includeret. Sed sefellit Huttenum sua machinatio: dum laqueum parat, ipsemet in illum cecidit. Nam dum cum illo igne se a vinculis absolvere credidit, vapor illius ignis in illum intravit in tantum, quod pœne ei mortem intulit, ac in terram cadens, veluti semi-mortuus jacuit. Magister autem carceris, cum naribus sentiret odorem ignis, ad carcerem cucurrit, & Huttenum quasi mortuum invenit: ex qua infirmitate postea 8. die defunctus est in sua pertinacia. Senatus autem pro tribunali sedens ipsum Huttenum defunctum veluti vivum tanquam hæreticum ad exustionem ignis adjudicavit. Cum autem in carro sedens veluti vivus ad com-
buren-

burendum per lictorem educeretur, ac campana vulgo *Sturmlogg* super ipsum pulsaretur, factus est concursus populi. Multi autem ipsum videntes, injustam ejus mortem tanquam justī & sancti hominis deplorabant. Post incinerationem ipsius cineres in *Vindam* (*Wertach*) projecti fuere. Homines autem sectæ illius, locum illum, in quo combustus fuerat, adierunt, & inde cineres ac terram colligentes, pro reliquiis veluti unius magni sancti viri reservantes, in urbem *Augustam* cum singulis 7. die Decembris reportaverunt.

In die *S. Catharinæ* cum Coadjutor *D. Ambrosius Kuen* Cathedralis Ecclesiæ ibidem de veneratione Sanctorum prædicasset, hæretici prædicantes *M. Michael Kallern*, *Joannes Schneid S. Crucis de Schongau*, & *S. Georgii Joannes Seyfrid de Gundelfingen* perversi prædicatores ipsum observabant, finitoque sermone illum adierunt, quod mulieres videntes accurrerunt, & illos hinc inde per capillos trahentes, ac cum sellis percutientes, vix manus foeminarum in tumultu effugerunt.

Anno Christi MDXXVIII.

Dominica die, 12. Januarii anno Domini 1528. sub officio Missæ capti fuerunt II. rustici, & una mulier, qui omnes ex *Bavaria* fuere, qui se rebaptizare fecerunt. Hi

Hist. Eccles. Tom. XXXIII.

d alte-